

Aktuellt om vaccinationer av studerande

överläkare Ulpu Elonsalo

16.3.2023

Institutet för hälsa och välfärd

Presentationens innehåll

- Några grundläggande råd om hur studerandehälsovården organiseras
- Praktiska råd för hur hälsogranskningarna och vaccinationerna organiseras
- Den nationella utbildningshelheten i vaccinationskunskap som stöd för yrkeskunnandet

Vem ansvarar för hur studerandehälsovården organiseras

- Velfärdsområdena organiserar studerandehälsovårdens tjänster i läroanstalter för gymnasie- och yrkeshögskolestuderande som finns inom det egna området, oberoende av de studerandes hemorter
- Folkpensionsanstalten (FPA) ansvarar för studerandehälsovården för högskolestuderande och Studenternas hälsovårdsstiftelse (SHVS) producerar tjänsterna
 - SHVS kan i vissa regioner använda sig av privata tjänsteaktörer som producerar tjänsterna
- Velfärdsområdet skall erbjuda hälsorådgivning och hälsogranskningar även för personer som hamnar utanför studerandehälsovården och företagshälsovården
- Om den studerande inte är berättigad till studerandehälsovårdens tjänster får den studerande de vaccinationer hen behöver inom den allmänna hälsovården i velfärdsområdet (Hälso- och sjukvårdslagen 1326/2010)

Studering som inte är berättigade till studerandehälsovårdens tjänster

- Det finns grupper som kommer till vårt land med olika uppehållstillstånd som inte nås av hälsovården, d.v.s. ”förlorarna”
- Det kan finnas många aktörer som erbjuder skolning
- De som organiserar skolning har inte sakkunskap varken om hur man förhindrar smittsamma sjukdomar eller om vaccinationer, och verksamheten är brokig
- Man kan helt plötsligt ta in olika vuxenstuderande, framför allt inom sjuk- och hälsovården
 - Man har glömt behovet av organiserad screening för att förhindra smittosamma sjukdomar
 - Vaccinationsskyddet bör granskas före praktiken börjar
 - Viktigt med tuberkulosscreening
 - Man har konstaterat MRSA-bärare bland studerande efter att de redan hunnit arbeta på avdelningar
- Det har konstaterats att det finns behov för att specificera lagstiftningen. Detta bör uppmärksammas då smittskyddslagstiftningen under de kommande åren förnyas

Hälsorådgivningen och vaccinationerna hör till studerandehälsovården

- Studerandehälsovården ansvar bl.a. för granskning av vaccinationsskyddet hos de studerande , bekämpning av infektioner och rådgivning om vaccinationer samt själva vaccinationerna
- Studerandehälsovården ansvarar även för hälsovården under den tid som den studerande får utbildning på arbetsplatsen eller gör arbetspraktik
- Företagshälsovården ansvarar undantagsvis för de studerande som har ett lärlingsavtal

Var hittar mer information?

- Tilläggsuppgifter om hur studerandehälsovården organiseras, hälsogranskningar och information om vem som är berättigad till studerandehälsovårdens tjänster
 - [Vaccination av studerande](#) (THL:s webbsidor)
 - [Studerandehälsovård](#) (THL:s webbsidor)
 - [Opiskeluterveydenhuolto: Neuko-tietokanta \(Terveysportti, Duodecim\) på finska](#)

Vaccinen upphandlas med budgetmedel

- Vaccinerna är inte gratis!
- Anvisningar om beställningar mm : [Organisering av vaccinationer i välfärdsområdet](#)
-

Samarbete behövs

- Det är bra om välfärdsområdena, FPA och SHVS kan samarbeta i frågor som gäller organisering av vaccinationer för högskolestuderande
- Samtidigt är det även viktigt att komma överens om hur vaccindoser som hör till det allmänna vaccinationsprogrammet
 - beställs
 - distribueras
 - använts, inte använts och kasserats
 - rapporterats
- Vacciner som beställts för det nationella vaccinationsprogrammet används även för vaccinationer av studerande som gör arbetspraktik inom hälso- och sjukvården, i enlighet med paragraf 48 i lagen om smittsamma sjukdomar
[Organisering av vaccinationer i välfärdsområdet](#)

Uppmärksamma speciellt 1/2

- Då vaccinen beställs skall man vara noggrann
- Du kan använda MPR-, vattkopps-, influensa- och dtap-vacciner som beställts för det nationella vaccinationsprogrammet för att vaccinera studerande i enlighet med paragraf 48 i lagen om smittsamma sjukdomar
- Efter överenskommelse med välfärdsområdet kan SHVS och dess underleverantörer beställa de vaccin som behövs
- Även sjukhusapoteken och läkemedelscentralerna bör veta vilka instanser som förverkligar vaccinationerna som välfärdsområdet ansvarar för
 - Det lönar sig att ta med sjukhusapoteken och läkemedelscentralerna då man planerar verksamheten och hur t.ex. vaccinerna distribueras
 - De har även ansvar för övervakning och uppföljning av vaccindoserna
 - De är bra om de är med då SHVS + deras underleverantörer och välfärdsområdet förhandlar

Uppmärksamma speciellt 2/2

- Vaccinationsverksamheten bör i sin helhet planeras noggrant och förverkligas rationellt och med sakkunskap. Detta gäller även dokumentationen av vaccinationerna och dataöverföringen.
- Man bör fästa speciell vikt vid dokumentationen och dataöverföringen och även introduktion och skolning av personalen
- Vaccinationsuppgifterna överförs som en del av avohilmo-dataöverföring bara om verksamhetsenheten är ansluten till dataöverföringen
 - Man skall inte automatiskt anta att så är fallet utan välfärdsområdet bör granska saken
 - Då man avtalar med en utomstående tjänsteleverantör /eller underleverantör, som i praktiken utför vaccinationerna, om förverkligande av vaccinationer av studerande, kan och skall man i det läget utgå från att uppkopplingen till avohilmo-dataöverföringen genomförs
- [Dokumentering av vaccinationer](#)

Uppmärksamma speciellt

- Vaccinationssvinnet bör minskas och följas upp kontinuerligt
- THL, sjukhusapoteken och läkemedelscentralerna intensifierar uppföljningen och rapporteringen av vaccinanvändningen och vaccinsvinnet
- Onödigt vaccinsvinn måste minimeras
 - Man bör planera vaccinationsverksamheten noggrant och förverkliga den förnuftigt och sakkunnigt
 - Alla verksamhetsenheter som producerar tjänster för studenthälsovården bör vara noggranna då de beställer vacciner
 - Beställarna bör veta för vilka vaccinationer man kan beställa vacciner som upphandlats med statliga medel
 - Man bör uppbevara och hantera vaccin på ett korrekt sätt :
[Korrekt hantering av vaccin](#)
 - Verksamhetsenheterna skall följa upp vaccinförbrukningen
 - Man bör också ha möjlighet att rapportera uppgifter om doser som blivit oanvända och om vaccinsvinnet

Om coronavaccinationer

- Du bör ha kunskaper om coronavirussjukdomen och coronavaccinationer så att du vid behov kan ge en del information och även vid behov finna information om ämnet
- Velfärdsområdena ansvarar för coronavaccinationerna
- I vissa velfärdsområden ges eventuellt coronavaccinationer även vid andra stadets studerandehälsovård

[Vacciner och coronaviruset \(information till medborgare\)](#)

[Coronavirusvacciner, dvs. COVID-19-vaccin – anvisningar för yrkesutbildade](#)

Praktiska råd om hälsogranskningar och vaccinationer av studerande

Om hälsogranskningar

- Det är frivilligt att delta i hälsogranskningarna
- Man kunde om möjligt utreda situationen för dem som uteblivit från hälsogranskningen genom att ta kontakt på nytt
- Det är viktigt att man inte glömmer kontroll av andra smittsamma sjukdomar så som t.ex. screening av tuberkulos då det behövs
- Man skall fästa speciell uppmärksamhet vid studerandehälsovården för studerande som kommer från utlandet och som hör till studerandehälsovården
- Det behövs samarbete mellan SHVS och välfärdsområdena då det gäller högskolestuderande
- Det behövs också ett samarbete mellan instanser som organiserar vuxenutbildningen och välfärdsområdena (kom ihåg”förlorarna”)

Kontrollera vaccinationerna i samband med hälsokontrollerna

- Vaccinationsskyddet hos de studerande skall helst kontrolleras och kompletteras genast då studierna börjar
- Kom ihåg att granska om den studerande hör till någon av riskgrupperna inom det nationella vaccinationsprogrammet
- Det lönar sig samtidigt att kontrollera om den studerande eventuellt behöver något extra skydd för arbetspraktiken
- ”Förlorarna”, t.ex. vuxenstuderande utgör en utmaning för välfärdsområdena
 - Det finns inga exakta uppgifter om vem som ordnar skolning på det egna området
 - Den som organiserar skolningen har inte tillräckligt med kunskap om lagstiftning, bekämpning av smittsamma sjukdomar eller vaccinationer
 - Större grupper som oplanerat hämtas in från utlandet
 - Av de ovannämnda gäller det främst studerande inom social- och hälsovården och deras skydd mot smittsamma sjukdomar också under praktiktiden samt screeningar och vaccinationer som fordras ur patientsäkerhetssynpunkt

Hälsogranskning på andra stadiet

- Under det första studieåret i läroanstalter för gymnasie- och yrkeshögskolestuderande ordnar hälsovårdaren en hälsogranskning för de studerande
 - Även vaccinationsskyddet hos alla studerande granskas och saknade vaccinationer kompletteras
 - Man granskar om den studerande hör till någon riskgrupp i det nationella vaccinationsprogrammet
- Studerande inom social-och hälsovården
 - Uppskatta skyddsbehovet som hör till arbetspraktiken t.ex.
 - Hepatit B -vaccinationerna för en del av de studerande
 - Influensavaccination till alla som börjar arbeta eller praktisera inom social- och hälsovården
 - Skyddskraven och vaccinationsbehoven utgående från paragraf 48 i lagen om smittsamma sjukdomar och patientsäkerheten
 - OBS! Alla som studerar inom social-och hälsovården behöver inte de skydd mot kikhosta som nämns i lagen om smittsamma sjukdomar; dtap-vaccinationen ges bara till dem som skall praktisera en längre tid med spädbarn under 12 månader
- Studerande inom andra områden
 - Uppskatta skyddsbehovet vid ifrågavarande praktikplats

Hälsogranskning för studerande vid högskolorna

- De studerande vid högskolorna får under det första studieåret svara på en hälsoenkät . På basen av svaret utförs vid behov en hälsogranskning
 - Vaccinationsskyddet granskas och saknade vaccinationer kompletteras
 - Deltagandet i hälsogranskningen är frivilligt
 - Man kunde eventuellt utreda situationen för dem som uteblivit från hälsogranskningen genom att ta kontakt med dem på nytt
- För dem som studerar inom social- och hälsovården gäller det som nämns i föregående diabilid
 - Hur bra når man ut till studerande inom social-och hälsovården?
- Studerande som kommer från utlandet utgör ett särskilt problem
 - Vid bekämpning av smittorisker, screening och organiseringen av vaccinationer är samarbetet mellan SHVS och välfärdsområdet ytterst viktigt

Den nationella
utbildningshelheten i
vaccinationskunskap
Rokotusosaamisen

Fördjupar dina
färdigheter

Den nationell utbildningshelheten i vaccinationskunskap

Vaccinatörens yrkeskompetens

- **Vaccinationskompetensen är ett omfattande begrepp, det räcker inte att kunna ge en injektion.**
- [Vad bör vaccinatören kunna](#) och behärska finns närmare definierat på Infektions-sjukdomar och vaccinationer – sidorna
- Definierar samtidigt vad vaccinatörens skolning absolut borde innehålla och vilka kunskaper och färdigheter som utbildningen borde garantera
- **Arbetstagare ansvarar själv** för sitt kunnande
- **Till arbetsgivarens ansvar hör att försäkra sig om, och se till** att personalen har kompletterat sitt kunnande så att de även motsvarar de uppgifter som personalen gör vid olika tidpunkter

Den nationella utbildningshelheten i vaccinationskunskap i yrkeshögskolor

Säkerställ dina vaccinationskunskaper

Den nationella utbildningshelheten i vaccinationskunskap ger god kompetens för ett kvalitativt arbete och den stärker dina färdigheter. Utbildningshelheten omfattar allt du bör behärska gällande vaccinering och själva vaccinationsprocessen. Studierna genomförs som nätstudier.

Till vem?

Utbildningshelheten är avsedd för:

- Blivande hälsovårdare, sjukskötare och barnmorskor som studerar vid yrkeshögskolor
- Hälsovårdare, sjukskötare och barnmorskor i arbetslivet
- Alla som behöver kunskaper om vaccinering och vacciner i sitt arbete.

Den nationella utbildningshelheten i vaccinationskunskap

Den nationella utbildningshelheten i vaccinationskunskap består av två studieavsnitt:

- Grunderna i vaccinationskunskap (2 sp)
- Fördjupad vaccinationskunskap (1 sp)

Studieavsnitten i utbildningshelheten innehåller olika typ av material och uppgifter. I slutet av studieavsnitten avläggs en tentamen. Båda studieavsnitten är också lämpliga som fortbildning för personer som redan är i arbetslivet. Studieavsnitten kan även genomföras separat.

Grunderna i vaccinationskunskap 2 sp

I studieavsnittet om Grunderna i vaccinationskunskap får du lära dig om sjukdomar som kan förebyggas med vaccinationer, det nationella vaccinationsprogrammet, fördelarna med vaccinationer och var du kan hitta tillförlitlig information om vaccinnas eventuella biverkningar.

Du lär dig att utifrån forskningsbaserad kunskap vägleda och stödja klienten i sitt vaccinationsbeslut. Du kommer också att lära dig grunderna i vaccinationsfärdighet, så som vad du bör tänka på före vaccinationen, då du vaccinerar och efter vaccinationen.

Grunderna i vaccinationskunskap är avsedd för alla som i sitt arbete behöver kunskaper om vacciner, vaccinering och sjukdomar som kan förebyggas genom vaccination.

En godkänd prestation i studieavsnittet fungerar först och främst som bevis på sådana viktiga teoretiska vaccinationskunskaper som förutsätts av en som arbetar som vaccinator.

Fördjupad vaccinationskunskap 1 sp

I studieavsnittet Fördjupad vaccinationskunskap kommer du att bekanta dig med vaccinationsetik, vaccinations säkerhet och effekten av vaccinationer.

Du lär dig vad du ska ta hänsyn till när du vaccinerar klienter som tillhör olika grupper. Till exempel kommer du att få färdigheter i att vaccinera gravida kvinnor, invandrare och turister, samt att vägleda klienten gällande vaccinationer. Du kommer också att få färdigheter i hur du skall bemöta personer som förhåller sig tveksamt till vaccinationer.

Det fördjupade avsnittet är riktad till hälsovårdarstuderanden och andra som behöver fördjupade färdigheter.

- Skapats och uppdateras i samarbete med Metropolia, Diak, Turun ammattikorkeakoulu (finska) och Novia, Arcada yrkeshögskolor (svenska) och THL
- För att garantera en heltäckande vaccinationsskolning och för att uppnå en enhetlig kunskapsnivå
- Den finns tillgänglig i de flesta yrkeshögskolorna där man kan studera till hälsovårdare, sjukvårdare, barnmorska eller primärskötare
- **Passar även för fortbildning**

Den nationella utbildningshelheten i vaccinationskunskap

Grunderna i vaccinationskunskap (2 sp) i den nationella utbildningshelheten

- Har planerats så att det omfattar alla de grundläggande områden inom vaccination som vaccinatören ska kunna och behärska.
- **En godkänd prestation i studieavsnittet är det främsta beviset** på sådana relevanta **teoretiska** vaccinationskunskaper som krävs av en vaccinatör
- Årligen avlägger 2000-3000 studerande studieavsnitten som en del av examen för hälsovårdare, sjukskötare och barnmorskor
- Nyttig för många även som fortbildningskurs
- Om man känner att den egna vaccinationskunskapen inte är tillräcklig eller heltäckande lönar det sig att avlägga kursen
- Man behöver inte kräva att personer som redan länge verkat som vaccinatörer och som behärskar alla kunskapsområden inom vaccination ska avlägga grunderna.

Den nationella utbildningshelheten i vaccinationskunskap

- **Fördjupad vaccinationskunskap 1 sp**
- Fördjupar dina färdigheter
- Nätbaserade studier som går att avlägga vid sidan av arbetet
- Kursen i fördjupad vaccinationskunskap erbjuds i: Metropolia amk på finska och i Novia yrkeshögskola på svenska

Säkerställ dina vaccinationskunskaper

Den nationella utbildningshelheten i vaccinationskunskap ger god kompetens för ett kvalitativt arbete och den stärker dina färdigheter. Utbildningshelheten omfattar allt du bör behärska gällande vaccinering och själva vaccinationsprocessen. Studierna genomförs som nätstudier.

Till vem?

Utbildningshelheten är avsedd för:

- Blivande hälsovårdare, sjukskötare och barnmorskor som studerar vid yrkeshögskolor
- Hälsovårdare, sjukskötare och barnmorskor i arbetslivet
- Alla som behöver kunskaper om vaccinering och vacciner i sitt arbete.

Den nationella utbildningshelheten i vaccinationskunskap

Den nationella utbildningshelheten i vaccinationskunskap består av två studieavsnitt:

- Grunderna i vaccinationskunskap (2 sp)
- Fördjupad vaccinationskunskap (1 sp)

Studieavsnitten i utbildningshelheten innehåller olika typ av material och uppgifter. I slutet av studieavsnitten avläggs en tentamen. Båda studieavsnitten är också lämpliga som fortbildning för personer som redan är i arbetslivet. Studieavsnitten kan även genomföras separat.

Grunderna i vaccinationskunskap 2 sp

I studieavsnittet om Grunderna i vaccinationskunskap får du lära dig om sjukdomar som kan förebyggas med vaccinationer, det nationella vaccinationsprogrammet, fördelarna med vaccinationer och var du kan hitta tillförlitlig information om vaccineras eventuella biverkningar.

Du lär dig att utifrån forskningsbaserad kunskap vägleda och stödja klienten i sitt vaccinationsbeslut. Du kommer också att lära dig grunderna i vaccinationsfärdighet, så som vad du bör tänka på före vaccinationen, då du vaccinerar och efter vaccinationen.

Grunderna i vaccinationskunskap är avsedd för alla som i sitt arbete behöver kunskaper om vacciner, vaccinering och sjukdomar som kan förebyggas genom vaccination.

En godkänd prestation i studieavsnittet fungerar först och främst som bevis på sådana viktiga teoretiska vaccinationskunskaper som förutsätts av en som arbetar som vaccinator.

Fördjupad vaccinationskunskap 1 sp

I studieavsnittet Fördjupad vaccinationskunskap kommer du att bekanta dig med vaccinationsetik, vaccinations säkerhet och effekterna av vaccinationer.

Du lär dig vad du ska ta hänsyn till när du vaccinerar klienter som tillhör olika grupper. Till exempel kommer du att få färdigheter i att vaccinera gravida kvinnor, invandrare och turister, samt att vägleda klienten gällande vaccinationer. Du kommer också att få färdigheter i hur du skall bemöta personer som förhåller sig tveksamt till vaccinationer.

Det fördjupade avsnittet är riktad till hälsovårdarstuderanden och andra som behöver fördjupade färdigheter.

Den nationella utbildningshelheten i vaccinationskunskap

Den fördjupade studiekursen (1 sp) i den nationella utbildningshelheten i vaccinationskunskap

- Fördjupar ditt yrkeskunnande
- Ger ytterligare färdigheter och beredskap för att bl.a.
 - Vägleda och ge råd
 - Vaccinera specialgrupper
 - Möta personer som ställer sig tveksamma till vaccinationer
 - Ge råd till utlandsresenärer
- Är speciellt riktad till hälsovårdare och andra som behöver fördjupade kunskaper och kompetens för att handleda
- Ca. 600(-800) studerande avlägger årligen den fördjupande kursen

För att upprätthålla uppdaterad information

- THL:s sidor för Infektionssjukdomar och vaccinationer
- THL:s avgiftsfria webbskolning och utbildningsmaterial
- THL:s material får fritt användas vid lokala skolningstillfällen och introduktionskurser
- Även Duodecims Terveysportti NEUKO-databas på finska har länkar till och från THL:s Infektioaudit ja rokotukset –sidorna
- Andra nationella utbildningstillfällen
- Lokala skolnings- och informationstillfällen är även viktiga, medräknat dokumentation av vaccinationer

Tack för er uppmärksamhet